

Den polske legasjon i Stockholm har i november, på grunnlag av informasjonen fra sin regjering i London, utarbeidet den første fullstendige oversikt over forholdene i

MASSETRUYDDELSLEIREN TREBLINKA

Byen Treblinka ligger i nærheten av jernbanelinjen Varsjva-Bialystok, noen kilometer fra Malkinia i en skogfull og sandet trakt. I 1940 anla tyskerne på de sandfulle slottene i nærheten av denne by en konsentrasjonsleir - Treblinka A - beregnet på polakker som har begått visse overtredelser overfor okkupasjonsmakten. I mars 1942 begynte tyskerne å anlegge en ny leir, Treblinka B - i nærheten av Treblinka A. Denne leir ble bestemt til å være henrettelsesplass for jøder fra Polen og andre europeiske land. Under de forberedende arbeider ble polakker fra Treblinka A satt i virksomhet, sammen med jøder som var blitt fanget inn i de omliggende distrikter. Disse arbeider pågikk til slutten av april, da leirens sentrale punkt, dødshus nr. 1, ble oppført.

Den nye leir - Treblinka B - ligger på sandete høyder med skog rundt om. Leirens areal er relativt lite, idet den utgjør ca. 5000 ha. Plassen er helt og holdent omgitt av en hekk, som er rikelig forsynt med piggetråd. Leirens vestre grense utgjøres av sjæringene for et jernbanespor. Inntil dette spor har man bygget en plattform, hvorfra man kommer ut på en plass som rommer 2-3000 personer. Fra oppsamlingsplassen leder en skogsvei mot øst, og omkring 200 meter i rett vinkel. Denne vei leder til en stor bygning med særpreget utseende: det er en uferdig bygning på ca. 40 meters lengde og 15 meters bredde.

Tyskerne begynte å oppføre denne bygning først etter at avlivningene allerede var kommet i sving. De benyttet seg av jødiske håndverkere, som var valgt ut blant de jøder som var ført til Treblinka for å henrettes.

I følge et øyenvitnes utsagn ser bygningen slik ut innvendig: I midten er det en tre meter lang korridor, og på hver side finnes 5 rom eller kamre. Hvert kammer er to meter høyt. Gulvflaten i hvert kammer er på ca. 35 kvadratmeter.

Eksekusjonskammerne savner vinduer, men har dører ut til korridoren, samt noen slags luker på ytterveggene. Da Londonregjeringen mottok sin rapport, holdt man på å montere inn rør gjennom hvilke en vannslange skal ledes inn. Dette skal bli dødshus nr. 2.

Skogsveien fortsetter forbi bygningen langs den vestlige vegg inn blant skogens trær og leder så fram til neste bygning, dødshus nr. 1. Denne bygning ligger vinkelrett mot dødshus nr. 2. Det er et stenhus, meget mindre enn det første. Det består bare av tre kamre og et kjelerom. Langs bygningens nordlige vegg løper en korridor, hvorfra dører leder inn til kamrene. I kjelerommet finnes en stor kjele for fremstilling av vanddamp, og gjennom rør som går inn i dødkammerne og som er forsynt med et rikelig antall åpninger, ledes den hete vanddamp til kamrene. Mens dette dødsmaskineriet er i gang, er alle dører og luker hermetisk lukket. Gulvet i kamrene er dekket av terracotta, som blir meget glatt når det sprøytes over med vann. Ved siden av kjelehuset ligger en brønn, den eneste innen leirområdet. Det gjenværende terreng i Treblinka B er beregnet på graver for de myrdede ofre. I begynnelsen ble gravene gjort i orden av polakker som arbeidet i denne leir, men ettersom avlivningen tiltok og behovet for graver øket, skaffet man spesielle gravmaskiner. Disse maskiner arbeider nå dag og natt med å kaste opp kjempegraver. De drives av en dieselmotor, og dens knattring er den karakteristiske lyd i dødsleiren Treblinka B.

Vakt- og eksekusjonspersonalet er meget fitallig. For befalet står en SS-mann med gendarmkapteins rang. Hans navn er Sauer, og historien vil aldri komme til å glemme ham. Av tyskere fins det i alt ti stykker, og av ukrainere 30. Foruten denne tysk-ukrainske "Lagerschutz" fins det også jødisk personale. I spissen for hver gruppe står en gruppeleder som tyskerne kaller "kapos". "Kaposene" får litt bedre mat, og for å skille seg ut fra de øvrige har de gule trekantede lapper fastsydd på knærne. Det høres til

sjeldenhetene at dette jødiske personale kan holde ut mer enn ytterst kort tid på grunn av den uenkelige behandling det er gjenstand for fra tyskeres side. De blir stadig mislandet og pisket, inntil de er blitt så lite arbeidsføre at de blir skutt. I alminnelighet er det sjefen selv som er forbeholdt dette privilegium. Hver dag tar han seg en runde og velger ut sine ofre. På oppstillingen spør gjerne tyskeren dem hvem som mener at han ikke lenger kan arbeide fullt ut, og da går gjerne et par ut og anmelder seg for sjefen, og her som en spesiell gunst om "bare" å bli skutt. I alminnelighet blir denne nåde innvilget. Eksekusjonen finner sted på en særlig bred plass. Ofret står oppstilt ved randen av en grav, og sjefen skyter ham gjennom bakhodet med en revolver. Neste offer må gå fram og kaste liket i graven, hvis det ikke er falt rett ned, og et øyeblikk etter må han dele sin forgjengers skjebne. Disse unge jøder er så utarbeidet, så sjelig nedbrutt, at de savner all lyst til å gjøre motstand, og tyskeres terror er så redselsfull, at den tvinger dem til så fort som mulig å gjøre seg ferdig med livet for å slippe å utstå mer uenkelig behandling. I begynnelsen av september myrdet Treblinkas sjef personlig på en eneste dag 500 unge jøder, ved i tur og orden å skyte dem med gevær. Eksekusjonen pågikk fra klokken 7,30 om morgenen til kl. -3 om ettermiddagen.

Utfyllelsen av det jødiske personale skjer ved uttaging av de transportene som ankommer til Treblinka. Normalt kommer det to transportene om dagen: om morgenen og om kvelden, mens der under de perioder da aksjonen har vært særlig intens kan komme flere. Hvert togsett består av omkring 10 godsvogner. En del av vognene stopper på poret ved oppsamlingsplassen, mens de øvrige kjøres til side i påvente av at de første vogner skal bli tømt. Dette går meget hurtig. De uttreitete og i høyeste grad enerverte mennesker trekker et lettelsens sukk når de kommer til oppsamlingsplassen. De blir straks mottatt av det jødiske personale med "kaposene" i spissen. De får ordre på jiddish om hva de skal gjøre. Kvinnene og barna får straks gå inn i barakkene, mens mennene blir tilbake på plassen. Når de ser seg omkring, får de på en høy stolpe se en plakate med påskriften: "Achtung Warschauer" (til tross for at der til Treblinka kommer massetransporter av jøder fra mange andre byer i det såkalte generalgymnasium, og andre land i Europa) "Dere kan være rølig for deres skjebne". Leser man videre: "Dere skal reise vestover for å arbeide, dere skal alle få arbeide, og deres hustruer skal arbeide med deres hushold. Men innen dere reiser videre må dere bade, og deres klær må avluses. Vordisaker og penger bør dere mot kvittering levere her i kaseen, og ette badet og avlusingen skal dere få alt tilbake igjen."

Under den første perioden av myrdingen i Treblinka kom der ut på plassen en SS-offiser med et engleaktig, tillitvekkende ansiktsuttrykk og holdt en tale til de forsamlede med omtrent samme innhold som plakaten. Men da det etterhvert kom stadig flere transportere fra forskjellige kanter, og det gjaldt å likvidere folkemassene fortest mulig, avskaffet tyskerne denne tale som unødvendig.

"Kaposene" stiller opp mennene i geledene på ti personer, lar dem ta av seg skoene og klærne, og gjøre seg klar til "badet". Hvor og en får til og med ta med seg et stykke såpe. I mellomtiden kommer sorteringspersonalet og henter de avlagte klær. Igå kvinnene og barna må klæ av seg helt og holdent.

Må følger siste akt i Treblinkatragedien: den terroriserte masse av menn, kvinner og barn begynner på sin siste vei mot det mest redselsfulle død som tenkes kan. Først går en gruppe med kvinner og barn, drevet fremover av stadige slag og puff fra tyskerne, som følger dem med pisker i hendene. Stadig hårdere drives denne gruppe fremover. Kraftigere og kraftigere faller slagene. Kvinnenes skrik og jammer, tyskeres bann og skjellsord, bryter skogens stillhet. De armer individer har endelig forstått at de går mot døden. Ved inngangen til dødshus nr. 1 står sjefen selv med piskan i hånden og driver kaldblodig kvinnene inn med vold. Gulvet i kamrene er helt sleipe. Menneskene glir og faller og kan senere ikke reise seg igjen, da nye masser med vold veltes

Inn over dem. De små barna kaster sjofen selv over kvifarenes hoder inn i kamrene. På denne måte fylles eksekusjonskamrene helt og holdent, dørene stenges så helt hermetisk, hvoretter en levende kvelning av levende menns skrik finner sted med het vandamp som presses ut gjennom tallrike åpninger i rørene. Til å begynne med høres forvillte, dempede og undertrykte skrik innenfra, som etterhvert stilner av, og etter 15 minutter er eksekusjonen fullbyrdet.

Nå kommer graverens tur. Med rop og besvergelses driver de tyske tilsynsmenn graverne til arbeidet, som består i å ta ut likene fra eksekusjonskamrene. Graverne står ferdig foran lukene som åpnes, men intet lik faller ut. Under innvirkning av vandampen er det av alle kroppene blitt liksom en eneste masse, holdt sammen av de myrdedes svette. Under dødskampens smærter er de, ingen de dro sitt siste sukk, filltet sammen på en makaber måte til et eneste stort nøste av armer og ben. Før at graverne skal kunne trekke frem de enkelte lik, holder de kaldt vann over massen fra den nærliggende brønn. Da løses det ene lik fra det andre, og det går lett og å få dem ut. Ualmennelighet er ikke likene forandret hva det ytre angår, bare hodet og ryggen har fått en lilla farge. Under hugg og slag av tyskerne legger graverne opp likene på lemmor foran lukene, inntil kamrene er tømt. Kroppene ligger i hauger som kjøtt av slakteri, og nå følger nedgravningen. Før befant graverne seg like ved dødshuset, og de kunne begravningen av de myrdede skje hurtig. Men ettersom ofrenes antall øket, ble grensen for gravene flyttet stadig utover, og det tar stadig lenger tid å sløpe dem fram til plass for den evige hvile. Når hver enkelt grav er blitt fylt, dekkes gravene hurtig over med jord. I nærheten holder gravemaskinen på med å gjøre i stand nye graver.

Ulykkelig på samme måte skjer henrettelsen av mennene. Også de drives langs denne skogsvei mot døden. Mennesker reagerer på forskjellig måte overfor alt dette, mens de drives frem mot dødshuset. Enkelte leser salmer med høy stemme, andre forbanner Gud, men tyskenes rop og slag bringer snart hele massen til tæshet. Av og til får ikke alle ofre plass i de overfylte kamre, og da holder tyskerne tilbake de gjenblivne i skoghølet ved nordplassen. Disse mennesker ser og hører alt hva som foregår i og ved dødshuset, men allikevel kan man ikke spore et eneste tegn på selvoppholdelsesdrift hos dem. Dette er et tydelig bevis på den fryktelige terror som tyskerne utsetter sine ofre for.

Det nye dødshus er beregnet på henrettelse av 8 - 10.000 ofre. Hvis vi tar i betraktning, at Treblinka hittil har begravet to millioner myrdede jøder, eller det store flertall av de polske jøder, så oppstår det urovekkende spørsmål: for hvem har SS-folkene beregnet det nye dødshus, hvem skal utstøte sitt siste sukk på denne henrettelses-plass. Etter all sannsynlighet kommer de allerede igangsatte dødsmaskiner ikke til å innskrenke seg til å drepe bare jøder. Nå ser den polske befolkning skrekksynene av døden i dampkarene i øynene, og man har allerede observert visse tegn på at den er blitt til virkelighet: etter et tyvenånes beretning har tyskerne i den siste halvdel av august 1942 henrettet en skare polakker av ikke-jødisk rase i dødshus nr. 1.

ØKET TERROR I DEN POLSKE LANDSBYGD

Fra Warscawa meddeles den 29 oktober til den polske regjering i London at den terror som i øket utstrekning hemsøker Warscawa, nå sprer seg over landsbygden i generalguvernementet. I Krakow, Kielce, Radom og Czenstochow gjennomføres massenarrestasjoner og jakt på mennesker for å sendes til tvangsarbeide i Tyskland. I Warscawa utføres disse raziaer av tysk gendarmeri ved hjelp av Gestapo og Hitlerjugend.

I de siste dager av oktober måned ble ytterligere 35 personer, som var arrestert som gisler, henrettet. For mordet på kommandanten for fengslet i Pawlak i Warscawa, en tysker som i vide kretser var berømt for sin grusomhet, ble der tatt 40 gisler fra samme fengsel og skutt. Til gasskamrene i Oswiecim sendtes av samme grunn 131 fanger fra Pawlakfengslet, fra Lublin 800 fanger og fra fengslet Lonck i Lwow 2000 fanger.

ANGREPET PÅ KNABEN

Driften ved Knaben måtte innstilles etter Mosquitoangrepet i mars. Grubene ble imidlertid hurtig satt i stand igjen, bl.a. ved at Sverige leverte maskinutrustning. Molybdenmalmen spiller en viktig rolle i den tyske stålproduksjon. Også Sverige har leilighetsvis fått leveranser fra Knaben.

Detaljerte rapporter fra det amerikanske angrepet på tirsdag viser at det nå er rettet et hardt slag mot den tyske stålproduksjonen. Det amerikanske hovedkvarteret erklærer at bombingene var meget vellykket. Det var ingen luftmotstand, slik at de flygende festninger gikk over målet flere ganger og sikret seg et godt resultat. I offisielle amerikanske kretser erklærer man at molybdenfabrikken i Knaben anses for å være av større økonomisk og industriell verdi for tyskerne enn noen annen industri i Norge. Hele produksjonen anvendes av Tyskland, som praktisk talt ikke har andre molybdengruber. På eksperthold framholder man at det ikke fins noe som kan erstatte molybden ved fremstillingen av enkelte flydeler, som er utsatt for meget store påkjenninger. Den gruben som ble angrepet, er den viktigste av de 4 grubene som fins i dette området, og malmen fra alle grubene bearbejdes her.

NYHETENE SÖNDAG AFTEN

Østfronten. Torsdag aften ga marskalk Stalin en dagsordre der det ble meddelt at byene Korosten og Rjatisja var inntatt av den røde hær. Dobbeltselven ble feiret i Moskva med salutt og praktfulle fyrverkerier. Russerne fortsetter sin fremgang i avsnittet nordvest for Kiev, og de tyske tropper trenges tilbake og ut i Pripiet-sumpene. Etterat tyskerne klarte å gjenerobre Shitomir ser det ut til at deres motoffensiv ikke har fremgang lenger. 5 tyske motangrep er slått tilbake av de sovjetrussiske tropper med svære tap for fienden, som ikke har hatt noen fremgang det siste døgn. - I Dnjepir-byen raser voldsomme kamper. Nord for Krivof Rog og ved Nikopol har russerne hatt fremgang, og det brukte de nylig opprettet ved Tsjerkassi blir stadig utvidet.

Flyangrep. Natt til fredag gikk den største styrke britiske bombefly som noensinne er fløyet inn over Tyskland til angrep mot Berlin og Mannheim-Ludwigshafen. Mengder av spreng- og brannbomber ble kastet, og svære branner oppsto. Over Ludwigshafen var været klart, og store eksplosjoner ble iaktatt. Tyskerne innrømmer at det ble ansett for stor skade i Mannheim. Over Berlin ble kastet mer enn 350 to-tonns bomber i løpet av en halvtime. Over 2500 fly deltok i toktene over Tyskland fredag natt, 32 av dem vendte ikke tilbake. - I natt ble IG Farben kjemiske fabrikker i Leverkusen i Tyskland angrepet av britiske fly, tilkaldes angrepet britiske jagere mål i Nordfrankrike og senket en vopnet tråler utenfor Calais. Tre tyske fly ble skutt ned av RAF i Biskayabukten. - Noen fiendtlige fly kom inn over Sydøst-England i natt, en del fløy inn over Stor-London. De anrettet noen skade og en del mennesker ble drept. To av de angripende tyske fly ble skutt ned.

Sydfronten. Dagens allierte kommunike fra kampene i Italia melder at 8 arme har inntatt 4 byer til i går, bl.a. Anfi som ligger nord for Sangro-elven. Krigskorrespondenter melder at 8 arme rykker fram nord for Agroni, som er inntatt, og at tyskerne lider svære tap nord for byen. Fra 5 armers front meldes om livlig patruljevirkosomhet. Jernbanemål i fiendens stillinger og mål i Nord-Italia er blitt angrepet fra luften.

Fra Bulgaria meldes at de bulgarske jernbanearbejdere har nektet å reparere jernbanen etter at den ble beskadiget etter det allierte luftangrepet mot Sofia for en uke siden.

(Grunnet dårlige lytterforhold er nyhetene i dag dessverre ikke så utførlige som ønskelig).